

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vývoj a proměna americko-brazilských vztahů

Michaela Bursová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program politologie
Studijní program Mezinárodní vztahy – teritoriální studia
Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce
Vývoj a proměna americko-brazilských vztahů
Michaela Bursová

Vedoucí práce:
PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za její cenné rady, trpělivost a ochotu při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1 Obchodní vztahy mezi USA a Brazílií.....	10
1.1 Americký a brazilský pohled na vytvoření Americké zóny volného obchodu	10
1.2 Americko-brazilský spor o bavlně	17
1.3 Americko-brazilské obchodování s ethanolem.....	21
2 Bezpečnostní vztahy mezi USA a Brazílií.....	25
2.1 Americko-brazilský boj proti terorismu	25
2.2 Americko-brazilský boj proti drogám.....	28
2.3 Americko-brazilská spolupráce na Haiti.....	30
2.4 Americký a brazilský pohled na jaderné zbraně.....	32
Závěr.....	36
Seznam použitých zdrojů	39
Resumé	47

Úvod

Po skončení bipolární konfrontace, kterou byla studená válka, a rozpadu Sovětského svazu, se bipolární struktura systému změnila na multipolární. V multipolární struktuře jsou minimálně tři mocenská centra. Mezinárodní vztahy se tak začaly po konci studené války postupně demokratizovat a i samotná poválečná strategie Spojených států amerických spočívala v podpoře demokracie, prohlubování a rozšiřování liberálního přístupu a potlačení veškerých hrozeb, které by mohly narušit nové mezinárodní prostředí (Brands 2018: 135). Po konci bipolárního uspořádání přestala být mezinárodní politika do značné míry ovlivňována dynamikou bipolární konfrontace. To napomohlo nezápadním regionálním mocnostem posílit své postavení na světové úrovni. A tak začaly interagovat se Spojenými státy americkými, jakožto hlavní světovou mocností.

Jednou z těchto regionálních mocností byla Brazílie, která je členem seskupení BRICS, do kterého mimo ni dále patří Rusko, Indie, Čína a Jihoafrická republika. Tyto státy jsou označovány za nejrychleji se rozvíjející ekonomiky, které kombinují vzájemnou globální spolupráci a regionální konkurenci (Sauer – Balestro – Schneider 2018: 32). Brazílie má ambici rozšiřovat svou roli v regionální politice Latinské Ameriky, ve světě a v multilaterálních institucích. To zahrnuje stále aktivnější brazilský postoj ve světových záležitostech, aktivní politiku ve světových fórech, úsilí prohlubovat vztahy s hlavními světovými mocnostmi, mezi které patří například Čína nebo Rusko (Lima – Hirst 2006: 21). Také je pro Brazílii důležitá spolupráce s Indií, a to zejména v oblastech ropy, bioenergie, medicíny aj. Nebo spolupráce s Jihoafrickou republikou, pro kterou je Brazílie největším obchodním partnerem v regionu Latinské Ameriky. Brazílie usiluje o to, aby se stala jednou ze zemí, která je stálým členem v Radě bezpečnosti OSN.

Spojené státy americké s Brazílií spolupracují v řadě oblastí – například v oblasti biopaliv – společně státy podepsaly Dohodu o spolupráci v oblasti

biopaliv, se kterou souvisí produkce ethanolu – dohromady Spojené státy a Brazílie vytváří 80 % produkce ethanolu (Corrales 2015: 218); obrany, kdy spolupráce mezi americkými a brazilskými vojáky zahrnuje vzájemnou výměnu informací, kombinovaný vojenský výcvik, a společná vojenská cvičení; bezpečnosti – zde mohu jako příklad uvést vytvořený Společný akční plán pro odstranění rasové a etnické diskriminace nebo Memorandum v boji proti obchodu s drogami, které společně vlády Brazílie a USA podepsaly, Spojené státy také hovoří o Brazílii jako o svém hlavním bezpečnostním partnerovi mimo NATO; obchodu; technologií; průzkumu vesmíru; životního prostředí; vzdělání skrze akademické výměny studentů aj.

Důležitost vývoje vztahu mezi Brazílií a USA můžeme pozorovat skrze jejich současné postavení ve světě. Brazílie je jako regionální mocnost zemí, která je schopna projektovat svou moc v rámci příslušného regionu, zatímco globální mocnost, jakou představují Spojené státy americké, dokáže projektovat svou moc v rámci celého světa. Spojené státy jsou dnes globální mocností s druhou největší ekonomikou na světě: v roce 2020 dosahovalo HDP 21,43 bilionů amerických dolarů – oproti tomu Brazílie je s HDP na devátém místě s výší HDP 1,84 bilionů amerických dolarů (Silver 2020). Obě země váže dlouhý vztah, který sahá až do roku 1824, kdy se USA staly jednou z prvních zemí, která uznala nezávislost Brazílie (Neto – Hyatt 2020: 3). Pro Spojené státy americké Brazílie není až tak důležitá, a to zvláště ve srovnání s hlavními americkými spojenci, kterými jsou Kanada nebo Velká Británie. Avšak Brazílie je v posledních letech důležitá regionálně i globálně. Její rozhodnutí a podniknuté kroky ovlivní světovou ekonomiku, jelikož je Brazílie důležitým hráčem světové ekonomiky, je předním vývozcem obrovského množství oceli, automobilů, elektroniky a dalšího spotřebního zboží. Také je významným producentem cukru, sóji a hovězího masa. Brazílské kroky ovlivňují i životní prostředí – Brazílie například úspěšně rozvíjí alternativní zdroje energie namísto využívání ropy a až 80 % své elektřiny nyní vyrábí pomocí vodní energie. A v neposlední řadě mají brazilská rozhodnutí vliv na budoucí vývoj energetického sektoru. Brazílie je hlavně známá svým

využíváním biopaliv, kdy tato biopaliva, na rozdíl od ropy, pomáhají snížit škodlivé emise a to má ve výsledku pozitivní dopad na životní prostředí.

Jelikož se česká literatura vývojem americko-brazílských vztahů příliš nezabývá, použila jsem pro svou práci pouze cizojazyčné zdroje. Ale někteří autoři těchto publikací se příliš nezabývají zkoumáním konkrétních témat do hloubky. Zmínit mohu například velmi známé dílo zabývající se americko-brazílským vztahem *The United States and Brazil: A Long Road of Unmet Expectations* (Hirst 2005). V jedné z kapitol autorka například popisuje brazilskou imigraci do USA, ale chybí zde nějaké konkrétnější informace o tom, jak přistěhovalectví přímo ovlivňuje vztahy mezi Brazílií a USA, nebo také postrádám větší náhled do problematiky amerických investic v Brazílii, když už autorka zmínila, že je možné ovlivnění brazilské politiky díky americkým investicím. Těmto investicím se budu věnovat více v první kapitole, která se bude zabývat americko-brazilskou spoluprací v oblasti obchodu.

Dále existující literatura popisuje konkurenci mezi globální mocnostmi jakou jsou Spojené státy a rozvíjejícími se regionálními mocnostmi v jejich vlastních regionech. Očekává se, že regionální mocnosti budou usilovat o výhradní dominanci v jejich geografickém prostředí, aby zamezily zvyšujícímu se vlivu světové mocnosti v regionech. Je otázkou, zda případné nedosažení strategických cílů Spojených států amerických v rámci určitého regionu bude mít vliv na jejich strategii a chování vůči tomuto regionu. Například literatura *Brazil as a Regional Power and Its Relations with the United States* (Bandeira 2006); *Remaking the architecture: The emerging power, self-insuring and regional insulation* (Chin 2010); *Alliances in a unipolar World* (Walt 2009) se sice nárůstem důležitosti regionálních mocností zabývá, ale na výše položenou otázku žádný z autorů neodpovídá. Já se ve své práci pokusím vysvětlit zájem Spojených států amerických, co se týká jejich přítomnosti v regionu Latinské Ameriky, a to v obou hlavních kapitolách mé práce.

Cílem této bakalářské práce je vysvětlit, jak se vyvíjely vzájemné vztahy Brazílie a USA v oblasti obchodu a bezpečnosti v letech 1991 až 2020. Jak jsem již zmínila výše, po skončení studené války se mezinárodní vztahy postupně začaly demokratizovat a nezápadní regionální mocnosti postupně zvýšily své pozice na světové úrovni, kdy se začaly setkávat s hlavní světovou mocností, Spojenými státy. Samotný vzestup Brazílie a její sblížení se Spojenými státy jsou dva z nejvýznamnějších geopolitických posunů v Latinské a Severní Americe od konce studené války (Corrales 2015: 242). Závěrečný rok mé práce jsem zvolila tak, aby byly výsledky mého zkoumání co nejaktuálnější.

Vývoj americko-brazilského vztahu a onu proměnu, jak je uvedeno již v názvu mé bakalářské práce, zobrazuji na příkladu jejich vzájemné interakce ve dvou oblastech, které v rámci jejich vztahu považuji za nejdůležitější. Právě v těchto dvou oblastech lze přesně zobrazit onu proměnlivost v americko-brazilských vztazích během období let 1991 až 2020. Těmito oblastmi jsou obchod a bezpečnost. Oblastem jsou věnovány samostatné kapitoly. První kapitola se zabývá vzájemnou interakcí v oblasti obchodu, kde popisuji mimo jiné myšlenku vytvoření Americké zóny volného obchodu (FTAA) nebo americko-brazilský spor o bavlně. Druhá kapitola se zabývá americko-brazilskou interakcí v oblasti bezpečnosti, kdy se věnuji například americko-brazilskému boji proti terorismu nebo americko-brazilské spolupráci na Haiti v rámci mise Organizace spojených národů (OSN) MINUSTAH. Podkapitoly jsem rozdělila tematicky tak, aby byl popis vztahu mezi USA a Brazílií v rámci téměř třicet let dlouhého výzkumného období přehlednější.

1 Obchodní vztahy mezi USA a Brazílií

Během období studené války existovala mezi Brazílií a Spojenými státy americkými spolupráce, ale ne partnerství. Spojené státy nikdy nezacházely s Brazílií jako s partnerem, který by si zasloužil nějaké větší ústupky. Považovaly Brazílii za stát, který je závislý na okolní pomoci vzhledem k brazilským dluhům po finanční krizi, která vypukla v roce 1982 (Felix 1990: 733; Corrales 2015: 225). Zároveň ji Spojené státy pokládaly za stát, který je příliš pohlcen domácími problémy, a proto nejprve neusilovaly o nějaké zvláštní partnerství. Partnerství začalo vznikat až postupem času, kdy nastalo americko-brazilské sbližování, přičemž v partnerství se slabší z aktérů nemusí nutně stát pouhým příjemcem pravidel silnějšího aktéra, ale rovněž může sám požadovat a následně získat ústupky od silnějšího z aktérů (Corrales: 2015: 215). Sbližování Brazílie a Spojených států mohlo být také poháněno tím, že Spojené státy hledaly regionální partnery a Brazílie toužila po větší volnosti jednání na mezinárodní úrovni. Nyní jsou však Brazílie a Spojené státy, jako dvě největší demokracie a ekonomiky na západní polokouli, důležitými obchodními partnery.

1.1 Americký a brazilský pohled na vytvoření Americké zóny volného obchodu

Od počátku 90. let byla otevřena otázka vytvoření americké zóny volného obchodu (Free Trade Area of Americas, FTAA). Tento projekt vznikl za účelem vytvoření zóny volného obchodu a zahrnoval i vytvoření společné měny. FTAA jako projekt byl předkládán se záměrem, že se má integrovat řada států s výjimkou Kuby, aby vytvořily společnou zónu volného obchodu (Herrera 2004: 1214). Zónu zaměřenou na liberalizaci obchodu, zvyšování investic prostřednictvím liberalizace trhu, podporu konkurence aj. Pro Spojené státy bylo strategicky výhodné, aby tato zóna vznikla, neboť by jim pomohla dosáhnout svých cílů, jako například kontrolovat západní hemisféru. Americká zóna volného obchodu byla navrhována v době, kdy byly státy Latinské Ameriky oslabené – měly obrovské zahraniční dluhy po krizi (Herrera 2004: passim). Brazílie byla v té době již

členem Mercosuru, jednoho z největších ekonomických projektů integrace v Jižní Americe. Tento společný trh Jihu vznikl v březnu 1991 po sepsání smlouvy z Asunciónu. Zakládajícími státy byly Brazílie, Argentina, Paraguay a Uruguay. Mercosur funguje dodnes jako zóna volného obchodu a již od počátku zde byla ambice, aby byl Mercosur společným trhem v duchu Evropské unie, avšak tohoto cíle se skupině dodnes nepodařilo dosáhnout.

Proces vytváření FTAA začal v roce 1994, kdy se konal první summit ohledně myšlenky vytvoření zóny volného obchodu, v Miami ve Spojených státech amerických (Bruner 2002: 2). Na summitu se sešlo celkem 34 států západní hemisféry, tedy všechny státy kromě Kuby, které usilovaly o vytvoření dohody o FTAA do roku 2005 (Bruner 2002: *passim*). Společně si tak státy deklarovaly závazek integrovat své ekonomiky do zóny volného obchodu. Na summitu byl přijat Plán akce, který se zabýval i jinými, než jen obchodními záležitostmi – například bojem proti korupci a drogám, odstraňováním chudoby, spoluprací ve vědě a výzkumu, technologiemi, dosažením rovnosti pohlaví, právy duševního vlastnictví, řešením sporů, dotacemi (Lopez 1997: 601; Bruner 2002: 2). Pro ostatní státy, které se měly do zóny integrovat, naopak zóna znamenala slib od Spojených států mít lepší přístup ke kapitálu, technologiím a obrovskému trhu.

Druhý summit se konal v Santiagu v Chile v březnu roku 1998. Po tomto summitu však nenastal větší pokrok v jednání, a tím tak zůstávala dlouhodobá budoucnost projektu nejistá. Výraznějším pokroku FTAA bránil vzestup menších regionálních organizací volného obchodu, jelikož v Latinské Americe již dominovaly dva velké obchodní bloky, a to Mercosur a Andské společenství národů, které bylo založeno již v roce 1969 a zakládajícími členy byly Bolívie, Peru, Chile, Ekvádor a Kolumbie (Jiang 2006: 11). Spojené státy také nejprve přišly s myšlenkou rozšíření Severoamerické dohody o volném obchodu (North American Free Trade Agreement, NAFTA), ale tato myšlenka byla rychle vetována, protože o toto rozšíření stály pouze Spojené státy (Jiang 2006: *passim*). Americká zóna volného obchodu neměla představovat rozšíření již fungujících struktur. V Brazílii vládní orgány uváděly důležitost dohody o Americké zóně

volného obchodu s ohledem na potřebu Brazílie zvýšit vývoz do USA a zároveň tak zvýšit i své postavení na americkém trhu jako na největším na světě. S tím však nesouhlasil tehdejší brazilský prezident Fernando Henrique Cardoso, který byl jinak vnímán jako přátelský ke Spojeným státům. Cardoso viděl jako jeden z hlavních důvodů, proč se stavět zdrženlivě k vytvoření FTAA, snížení významu již existujícího Mercosuru, jelikož je Brazílie jeho členem a je tak vázána pravidly tohoto sdružení volného obchodu (Corrales 2015: 217).

Do února 2002 Spojené státy podepsaly jen 3 ze 120 dohod o volném obchodu, které vznikly po celém světě. V důsledku toho americké podniky ztrácely své podíly na trhu a viděly budoucnost právě v co nejbližším zavedení FTAA, jelikož věřily, že jim zóna může pomoci dosáhnout obchodních cílů mimo území Spojených států (Bruner 2002: 5). Brazílie naopak upřednostňovala pomalejší tempo vyjednávání o FTAA, snažila se hrát roli externího obchodního partnera, jelikož usilovala o vybudování pevnějších vztahů s ostatními stávajícími a dalšími potenciálními obchodními partnery (Bruner 2002: 34).

George Bush, tehdejší prezident Spojených států, zahájil v srpnu 2002 nouzový postup vyjednávání o FTAA. Po počáteční kritice netransparentnosti textů dohody, se začala objevovat další kritika, a to tentokrát kvůli porušování nejzákladnějších demokratických zásad. Žádný z národů Ameriky nebyl přizván, aby mohl vyjádřit svůj názor na dohodu, která ovlivní budoucnost nejen latinskoamerické a karibské oblasti, ale celý svět (Herrera 2004: 1215). Americká a karibská společnost (politické strany, výrobci, odbory, sociální hnutí a další) navíc podporovala demonstrace proti FTAA. Až se nakonec více než 10 milionů Brazilců v září roku 2002 vyslovilo proti FTAA (Herrera 2004: passim). Některé země se poté vyjádřily pro vyjednání nového návrhu dohody a odložení termínu, místo dříve dohodnutého roku 2005.

Na začátku roku 2005 Brazílie změnila svou zahraniční politiku, již se nesoustředila jen na záležitosti Latinské Ameriky, naopak rozšířila svůj geografický záběr. V souvislosti se vzrůstajícím postavením Brazílie, se Spojené

státy pokusily urychlit proces vzájemného sblížení (Corrales 2015: 216). První krok ve sblížení nastal právě v roce 2005, kdy USA přestaly podporovat zónu volného obchodu, myšlenku, kterou samy podporovaly od summitu v roce 1994. Tento obrat v americké strategii byl v Brazílii považován za hlavní vítězství, i když ve skutečnosti to odráželo fakt, že se USA vzdaly kvůli domácímu tlaku (Corrales 2015: 217). Hlavním důvodem neúspěchu Americké zóny volného obchodu se tak stalo nepřátelské veřejné mínění podporované i odporem vlády vůči politice FTAA (Jiang 2006: 10).

Spojené státy americké a Brazílie spolu od roku 2006 více obchodovaly, a to konkrétně se zemědělským zbožím, kdy však jejich obchod znesnadňovala různá obchodní omezení, která by byla odstraněna se vznikem FTAA (Neto – Hyatt 2020: 16). Spojené státy čelily omezením v podobě tarifů a množstevních omezení. Obchodní omezení pro brazilský vývoz zahrnovala cukr, bavlnu, tabák, mléčné výrobky – to vše podléhalo clu, kvótám nebo vysokým tarifům, aby bylo zboží zpřístupněno pro americký trh. Existovaly i různé případy, kdy kvůli nedostatečné certifikaci nebo sanitárnímu omezení nemohla Brazílie určité komodity (drůbež, hovězí maso aj.) do USA dovážet. Tuto záležitost provázela požadavek amerických společností, aby Brazílie zlepšila dokumentaci zboží, které se dováželo z Brazílie do USA. Přestože během let došlo k velkému pokroku, například se velmi zlepšila dokumentace zdravotnických prostředků, zůstávaly problémy při odbavení na celnici. Brazílie tak pro usnadnění obchodu zavedla mezinárodní ATA Carnet (mezinárodní celní doklad), který umožňoval bezcelní dočasný vývoz a dovoz zboží (Nes 2016). Zároveň Brazílie chtěla, aby Spojené státy uznaly brazilský program Oprávněný brazilský subjekt (Authorised Economic Operator, AEO). Tento program je založen na partnerství mezi celními orgány a jednotlivými podniky, kdy se celní orgány a obchodníci rozhodli spolupracovat na zlepšování zabezpečení dodavatelského řetězce podle světových cel (Neto – Hyatt: 22). Pokud se zaměříme na služby, Brazílie má více omezení co se týká obchodu se službami, než jakákoliv jiná země v Latinské Americe. To ukazuje i Index restriktivity (The Services Trade Restrictiveness index, STRI)

(The World Bank 2016). Jakákoliv omezení však narušují konkurenceschopnost dané země a její produktivitu

Zároveň samotná jednání o zemědělských produktech bývají velmi citlivá, jelikož často zahrnují politické dohody a zvláštní zájmy jednotlivých stran. Přesto obchodní vztahy mezi USA a Brazílií vzrůstaly, až se celkový obchod se zbožím dostal z 28,2 miliard USD za rok 2002 na 60,7 miliard USD v roce 2008 (Bodman 2011: 68). Mnoho amerických společností chtělo zahájit svůj obchod v Brazílii, ale komplikovala to absence dvoustranné daňové smlouvy, která by zamezila dvojímu zdanění investic a zjednodušila tak cestu americkým podnikatelům na brazilský trh. Brazílie dosahovala vysoké míry růstu a nikdy nespadla do recese – ani během finanční krize v letech 2008–2009 (Farnsworth 2015: 30). Ekonomicky tak byla Brazílie stále na vzestupu.

Po zvolení Dilmy Rousseffové za brazilskou prezidentku 1. ledna 2011, bylo dle amerických státníků důležité, aby byla Spojenými státy Brazílie uznána jako globální aktér (Bodman 2011: 4). A vzhledem k pokračujícímu vzestupu Brazílie během posledních dvou desetiletí musely USA změnit svůj pohled na celý region Latinské Ameriky. Očekávalo se, že i pod vedením Rousseffové bude Brazílie ekonomicky a diplomaticky růst. Brazílie a USA tak vstupovaly do období, které mělo velký potenciál k upevnění americko-brazilského vztahu (Meyer 2014: 16).

Dohoda o volném obchodu se projednávala stále. Bylo však zřejmé, že její vytvoření přinese výhody hlavně pro Spojené státy americké. Protože je Brazílie zdaleka největší ekonomikou Latinské Ameriky, snížení překážek obchodu by otevřelo trh pro další americké podnikatele. Zvýšila by se tak konkurenceschopnost amerického vývozu do Brazílie, protože do Brazílie vyváží ještě Čína a další země Mercosuru. Studie z roku 2016 odhadovala, že by vytvoření Dohody o volném obchodu přidalo k HDP Spojených států 24 miliard USD (Neto – Hyatt 2020: 25). Také by se vytvořila nová pracovní místa pro téměř sto tisíc lidí.

Mezi roky 2017 a 2018 nešlo popřít, že jsou Spojené státy americké a Brazílie klíčovými partnery a spojenci. Stále však musely odstranit překážky nezbytné k maximalizaci plného potenciálu jejich vzájemného vztahu. V prosinci roku 2017 Trumpova administrativa schválila Zákon o daňových škrtech a pracovních místech (Tax Cuts and Jobs Act of 2017, TCJA). Tento zákon například snížil daňové sazby pro podniky a jednotlivce nebo naopak zvýšil daňové zvýhodnění na děti. Ačkoliv tento nový daňový zákon měl obecně pozitivní účinek, globálně však přímé zahraniční investice v dalším roce poklesly o 19 % na 1,2 bilionu USD (Neto – Hyatt 2020: 22) . Co se týká Brazílie, ta také reformovala svůj daňový systém, který vedl k lepšímu investičnímu prostředí země. Kromě domácích reforem vlastních daňových systémů, začaly současně obě země společně jednat o dalších dohodách. Jednou z nich byla Smlouva o zamezení dvojího zdanění – pokud jde o přilákání přímých zahraničních investic, má dohoda o zamezení dvojího zdanění velký význam. Daňové smlouvy zvyšují přeshraniční právní jistotu investic díky ustanovením o výměně informací, řešení sporů apod. Zabývají se také stanovením pravidel pro rozdělení daně z příjmu mezi zemí, která zboží a služby vyváží a zemí, která zboží a služby přijímá (Neto – Hyatt 2020: 23). To má praktické důsledky pro společnosti investující na obou stranách, jelikož dohody o zamezení dvojího zdanění snižují daňové zatížení u zisku, dividend, úroků, licenčních poplatků a služeb. Smlouvy o zamezení dvojího zdanění tak vedou k nižšímu zdanění pro zahraniční investory.

V březnu 2019 se setkali prezidenti Jair Bolsonaro a Donald Trump. Na setkání hovořili o rozšíření spolupráce v oblasti obchodu a přímých zahraničních investic, obrany a bezpečnosti. Oba prezidenti také vyjádřili ochotu vyjednat obchodní dohodu bez ohledu na minulost FTAA. Pokud se zaměřím na řešení dohody o volném obchodu mezi Brazílií a USA – v případě uzavření dohody by se pro brazilské zboží naskytla možnost vytvářet větší podíl na americkém trhu. Toto brazilské zboží zahrnuje stroje, ocelové výrobky, dřevo, letadla, automobilové díly aj. Kromě exportních zisků by dohoda přinesla zisky i v oblastech dovozu, investic a tím se tak celkově zlepšila brazilská ekonomika

(Neto – Hyatt 2020: 16). Také by Brazílii umožnila býti konkurenceschopnější co se týká obchodu s plasty, chemikáliemi nebo obchodu se spotřebním zbožím. Dohoda by také mohla fungovat jako nová hnací síla pro více přímých investic USA do Brazílie. Bylo by tomu tak i naopak, kdyby mělo více brazilských společností motivaci investovat ve Spojených státech amerických.

Brazilský prezident Bolsonaro během svého prvního funkčního období na svém twitterovém účtu několikrát uvedl svou touhu zahájit obchodní jednání s USA, a tím napomoci ještě silnějším vzájemným obchodním vztahům. Podle Brazílie byl rok 2020 ideálním okamžikem k dohodě o volném obchodu se Spojenými státy. Například Národní konfederace průmyslových odvětví (National Confederation of Industry, CNI), Federace průmyslových odvětví státu São Paulo (Federação das Indústrias do Estado de São Paulo, FIESP) nebo Americká obchodní komora pro Brazílii veřejně podpořily dohodu o volném obchodu se Spojenými státy (Neto – Hyatt 2020: 14). Pro Brazilce bylo důležité rozhodnout, zda by dohoda byla společným americko-brazilským projektem vedle již fungujícího Mercosuru. Nebo jestli by vzájemná dohoda o volném obchodu znamenala zásah do současné právní struktury Mercosuru. Jakékoliv změny normativního rámce Mercosuru totiž vyžadují souhlas všech jeho členů. Odstoupení od Mercosuru by tak znamenalo zdlouhavé jednání o tom, jaké tarify by byly zavedeny při obchodování Brazílie s ostatními členy Mercosuru v případě, že by z Mercosuru Brazílie vystoupila (Neto – Hyatt 2020: 8). Jako člen Mercosuru je Brazílie vázána pravidly spojenými se členstvím tohoto společného trhu Jihu. Proto je pro Brazílii jednání o dohodě o volném trhu se Spojenými státy tak složité. Přesto se během březnového setkání v roce 2020 prezidenti Trump a Bolsonaro dohodli na urychlení dvoustranného jednání v rámci Dohody o obchodní a hospodářské spolupráci (Agreement on Trade and Economic Cooperation, ATEC) z roku 2011. Společně také podepsali nový protokol týkající se obchodních pravidel a transparentnosti. Dohoda o obchodní a hospodářské spolupráci byla doplněna o tři nové přílohy, které obsahovaly nové směrnice: celní správu a usnadnění obchodu; osvědčené regulační postupy; protikorupci (USTR 2020).

Dohoda o obchodní a hospodářské spolupráci umožňuje zapojení do celé řady otázek souvisejících s obchodem a investicemi, přičemž obě strany nadále pokračovaly v hledání nových způsobů, jak zvýšit obchod se zbožím a službami a podpořit další investice.

V listopadu 2020 se konaly ve Spojených státech volby prezidenta USA. A čím více se tyto volby blížily, tím více se začaly vytvářet scénáře spojené s budoucím vztahem USA a Brazílie. Například se začaly objevovat informace, že pokud by Donald Trump neobhájil svůj úřad a prezidentem se stal Joe Biden, zkomplikovalo by to vztahy mezi Brazílií a Spojenými státy. A to hlavně proto, že by brazilský prezident Jair Bolsonaro ztratil svého diplomatického spojence. Také by se ocitl izolovaný ve svém přístupu k pandemii covid-19, kdy se Bolsonaro i Trump stavěli k závažnosti viru velmi lhostejně. Oba prezidenti trvale zlehčovali situaci, i když jejich země procházely pandemií covid-19 (Boadle – Paraguassu 2020). Prezidentské volby však vyhrál Joe Biden a hned ve své první prezidentské debatě hovořil o tom, že by Spojené státy měly vytvářet větší nátlak na Brazílii, aby ochraňovala amazonský prales (Nugent 2020). Bolsonaro několik týdnů také odmítal přijmout výsledek amerických prezidentských voleb a opakoval nepodložená tvrzení o podvodném výsledku. Až 42 dní po volbách Bolsonaro uznal vítězství Bidena (Reuters 2021). Jak se bude dále vyvíjet vytváření FTAA se ukáže v budoucnu, minimálně od ledna roku 2021 – poté, co se Biden ujme úřadu prezidenta USA.

1.2 Americko-brazilský spor o bavlně

Bavlna je důležitou tržní plodinou nejen v mnoha rozvíjejících se ekonomikách na zemědělské i národní úrovni. Bavlna se tak stala předmětem mnoha tržních a obchodních intervencí. A již od počátku 90. let se více než dvě třetiny bavlny pěstovaly v zemích, které podléhaly určitému druhu zdanění – například v Brazílii nebo Pákistánu (Baffes 2005: 115). Od roku 1997 monitoruje produkci bavlny Mezinárodní poradní výbor pro bavlnu (International Cotton

Advisory Committee, ICAC). Výbor uvádí, že celkem 8 zemí trvale podporuje produkci bavlny. Mezi tyto země patří jak Brazílie, tak Spojené státy americké (ICAC 2021). V roce 1996 byl vydán Zemědělský zákon (1996 Farm Bill) a již od jeho uvedení se hovořilo o tom, že by mohl mít velký dopad na ekonomiku a především na spotřebitele bavlny. Zákon totiž restrukturalizoval zemědělskou infrastrukturu a bylo od počátku pravděpodobné, že to povede ke zvýšení cen nejen u cen bavlněného oblečení, ale i u dalších předmětů (Baffes 2005: 118). V prvním roce fungování farmářského zákona vydalo americké ministerstvo zemědělství údaje o podpoře pěstitelům bavlny v USA, kdy tato podpora dosáhla výše 759 milionů dolarů. V dalším roce, v roce 1998, se podpora navýšila na částku 1,2 miliardy dolarů. V tomto období však začaly ceny bavlny pozvolně klesat, což napomohlo zvýšit dotace americkým pěstitelům až na 3,9 miliardy dolarů v roce 2002 (Baffes 2005: passim). Dotace byly přijímány v případě, kdy domácí (americké) ceny převyšovaly ceny světové. Následovalo umělé zvyšování cen bavlny, aby američtí vývozci bavlny mohli udržovat svou konkurenceschopnost na světovém trhu s bavlnou (Baffes 2005: 117). Zde nastává počátek americko-brazílského sporu o bavlně, kdy Brazílie jako exportér bavlny do USA nemohla konkurovat americkým cenám bavlny. Zároveň poukazovala na neoprávněné subvence, které Spojené státy americké dostávaly.

V roce 2002 byl vydán nový farmářský zákon – Zákon o zabezpečení farem a investic na venkově (Farm Security and Rural Investment Act of 2002), který nahrazoval předchozí farmářský zákon a uváděl, že dotace je možné uplatňovat na tyto konkrétní plodiny: pšenice, kukuřice, ječmen, oves, rýže, sójové boby a bavlna (United States Department of Agriculture 2002). Zároveň museli mít pěstitelé těchto plodin sjednané roční dohody, aby finanční podporu dostali. Výše dotací na bavlnu pro USA, jak jsem již zmínila, dosáhla v roce 2002 částky 3,9 miliardy dolarů. Rok 2002 tak značí oficiální počátek americko-brazílského sporu o bavlně, neboť právě v tomto roce Brazílie vznesla požadavek na zahájení konzultací na půdě Světové obchodní organizace (World Trade Organization, WTO) ohledně nelegálních subvencí, které byly poskytovány americkým pěstitelům a exportérům

bavlny typu Upland (WTO 2014). K brazilské žádosti o konzultaci se připojily i další země – například Zimbabwe nebo Indie. Jiné státy zas žádaly o účast na těchto konzultacích, těmito státy byly například Argentina či Kanada (WTO 2014). Tento spor byl označován Světovou obchodní organizací jako spor č. 267 (dispute settlement 267) (Hudson – Rosson 2005: 143).

Brazilská žádost o zahájení konzultací se Spojenými státy americkými kvůli výše uvedené věci však nepřinesla očekávané výsledky. Světová obchodní organizace dává oběma stranám v těchto případech nejprve možnost celou záležitost prodiskutovat a najít uspokojivé řešení pro obě strany. A i přesto, že většina sporů řešených ve WTO nepokračuje po počátečních konzultacích, v tomto případě však konzultace nevedly k nějakému řešení. Světová obchodní organizace v článku č. 4 Dohody o urovnání sporů (DSU) ukládá, že v případě, kdy strany společně po 60 denní lhůtě nedospějí k výsledku, může stát, který stížnost podal, požádat o rozhodnutí sporu porotou WTO (WTO [nedatováno]). Tak tomu bylo i v tomto případě, kdy Brazílie podala žádost o panel WTO pro řešení sporů v únoru roku 2003 a následně byl panel v květnu 2003 ustaven (WTO [nedatováno]). V lednu 2004 dospěl k závěru, že zrušení amerických dotací na bavlnu způsobí jen krátkodobé zvýšení ceny bavlny o 2,14 % a vzhledem ke zvyšující se produkci bavlny, bylo toto číslo zanedbatelné (Hudson – Rosson 2005: 144). Proto ještě během roku 2004 rozhodl panel WTO pro řešení sporů ve prospěch brazilské stížnosti, jelikož dospěl k závěru, že Spojené státy opravdu čerpaly v několika letech více dotací na bavlnu, než na jaké měly nárok (Meyer 2014: 15). Panel WTO pro řešení sporů dále rozhodl, že do 1. července 2005 musí Spojené státy americké dodržet závazky ukládané WTO a sjednat nápravu, avšak v březnu roku 2005 se proti rozhodnutí WTO Spojené státy americké odvolaly (Hudson – Rosson 2005: 145). Stanovený datum 1. července 2005 znamenal, že pokud v toto datum bude Brazílie s výsledkem procesu spokojená, celý spor skončí. V opačném případě Brazílie mohla žádat o vytvoření panelu WTO pro dodržování předpisů, který by posoudil kroky přijaté Spojenými státy americkými,

což se i stalo a panel byl vytvořen – v roce 2007 rozhodl, že opatření, která Spojené státy uskutečnily, nejsou dostatečná (Meyer 2014: 15).

Po tom, co se Spojené státy americké vůči verdiktu WTO odvolaly, bylo v roce 2008 znovu Světovou obchodní organizací zjištěno, že některé americké zemědělské programy nejsou v souladu se závazky USA vůči WTO a přijímají tak dotace, na které nemají nárok (USTR 2014). Jedním z těchto programů, jenž nenaplňoval závazky vůči WTO, byl i ten týkající se bavlny a Brazílie tak tímto zvítězila v konečném odvolání. Výsledkem bylo, že Světová obchodní organizace dovolila Brazílii uvalit na Spojené státy americké odvetná opatření. V tomto případě se jednalo o sankce v celkové výši 829 milionů USD (Meyer 2014: 15). V červnu 2010 Spojené státy americké společně s Brazílií podepsaly rámcovou dohodu o odvrácení protioopatření Brazílie vůči USA. Dohoda stanovovala konkrétní kroky a prozatímní postup pro čtvrtletní diskuze o programu týkající se bavlny (USTR 2014). Také obsahovala souhlas Brazílie, že k odvetným opatřením, která jí byla umožněna Světovou obchodní organizací, nepřistoupí a souhlasila tak pouze s roční platbou 143 milionů USD na podporu brazilskému bavlnářskému průmyslu (Salmonsén 2012: 284).

Konec sporu byl oznámen až v roce 2014, kdy Spojené státy americké a Brazílie společně dosáhly dohody o urovnání sporu o bavlnu ve Světové obchodní organizaci – Brazílie se zde vzdala práv na jakákoliv další řízení týkající se tohoto sporu (USTR 2014). Bylo dohodnuto, že USA Brazílii zaplatí jednorázový konečný příspěvek na bavlnářský průmysl ve výši 300 milionů USD. V roce 2014 byl také vydán nový zemědělský zákon, který zásadně snižoval úroveň zemědělských dotací pro všechny plodiny. Snižování úrovně dotací tak bylo dalším výsledkem americko-brazilského sporu o bavlnu. Státy tak začaly využívat různé pojistné programy (Townsend 2015: 1). Nyní tak američtí pěstitelé bavlny využívají pouze program STAX (Stacked Income Protection Program). Jedná se o program, který pojišťuje konkrétní plodinu – v tomto případě bavlnu, respektive typ bavlny Upland. Pěstitelé dostávají částky v případě, kdy jejich výnosy

z produkce bavlny klesnou pod 90 % očekávané úrovně výnosů (United States Department of Agriculture 2016).

1.3 Americko-brazilské obchodování s ethanolem

Jednou z nejdůležitějších oblastí americko-brazilského obchodního vztahu, je obchod s ethanolem. Spojené státy americké společně s Brazílií vytváří 80 % světové produkce ethanolu (Corrales 2015: 218). Americko-brazilská vzájemná spolupráce v oblasti výzkumu a výroby alternativních zdrojů energie pomohla posílit americko-brazilské diplomatické vztahy. V březnu roku 2007 se během dvou schůzek sešli prezidenti George W. Bush (tehdejší prezident USA) a Luiz Inácio Lula da Silva (tehdejší prezident Brazílie), kdy společně podepsali Memorandum o porozumění o biopalivech (Corrales 2015: 218). Memorandum vzniklo za účelem společné podpory celosvětového rozšíření trhu s biopalivy. Toto Memorandum bylo důležitým milníkem v americko-brazilském obchodním vztahu, protože reagovalo na dlouhodobou stížnost Brazílie na konkurenci amerického kukuřičného ethanolu, který je více škodlivý pro životní prostředí, než brazilský ethanol, který se vyrábí z cukrové třtiny. Brazílie je velmi známá svým využíváním biopaliv – v roce 1985 produkce ethanolu dosáhla vrcholu, kdy na ethanol jezdilo 95 % tavných automobilů (Yadav 2018: 75). Ethanol není v Brazílii považován pouze za obnovitelný zdroj energie, ale také za prostředek, který vede ke snížení brazilské závislosti na ropě a ke snížení škodlivých emisí, což dále vede ke zlepšení životního prostředí. Během roku 2007 Brazílie objevila velká ložiska ropy na moři, to bylo dalším důvodem proč Spojené státy chtěly udržovat s Brazílií bližší spolupráci (Meyer 2014: 16).

Od roku 2007 byly také Spojené státy a Brazílie členy Mezinárodního fóra pro biopaliva. Toto fórum vzniklo v březnu roku 2007 a jeho vizí bylo vytvořit světový trh s alternativními palivy (United Nations 2007). Biopaliva představují přijatelnou alternativu k běžným palivům, minimálně v tom ohledu, že jejich využívání přispívá, jak jsem již zmínila výše, ke snížení emisí skleníkových plynů

a k lepšímu životnímu prostředí. Dalším cílem tohoto fóra bylo vytvoření nových pracovních míst v oblasti zpracování biopaliv, aby i lidé ve venkovských komunitách byli blízko místa, kde bude iniciativa v oblasti biopaliv fungovat, a aby z toho i tito lidé měli nějaký prospěch vzhledem k tomu, že má výroba biopaliv určitý dopad na životní prostředí.

Rok 2009 znamenal pro Brazílii a Spojené státy americké další rozšíření spolupráce v oblasti biopaliv. Obě vlády společně pracovaly na zlepšení udržitelnosti biopaliv (Yadav 2018: 77). Také se dařilo americko-brazilskému obchodování s ropou – dovoz ropy z Brazílie do USA vzrostl z 51 000 barelů denně za rok 2004 na 295 000 barelů za den v roce 2009 (Meyer 2014: 19).

V roce 2010 došlo k ochlazení vzájemného vztahu kvůli několika záležitostem v oblasti bezpečnosti, těm se věnuji blíže v druhé kapitole zabývající se přímo bezpečnostním vztahem Brazílie a Spojených států. Avšak brazilské společnosti v tomto roce naopak zvýšily investice do vývoje nových cukrovarů, aby zvýšily produkci ethanolu. Výroba cukru a ethanolu se v Brazílii děje souběžným způsobem. To znamená, že pokud Brazilci vyrábějí více cukru, zároveň tato vyšší výroba přispívá k větší produkci ethanolu. V té době se skoro polovina vypěstované cukrové třtiny využívala na výrobu ethanolu (Yadav 2018: 78). Jednou z hlavních výhod výroby ethanolu z cukrové třtiny je využití odpadu, který při výrobě vzniká. Také jsou během produkce ethanolu nízké výrobní náklady, a zároveň je možné využívání levné pracovní síly (Yadav 2018: 80). Ke konkurenceschopnosti Brazílie přispěl právě výnos z využívání cukrové třtiny, která se dále využívá na výrobu ethanolu. Avšak vzhledem ke stále se zvyšující výrobě z cukrové třtiny, bylo nutné řešit i environmentální a sociální dopady této produkce. Sklizeň cukrové třtiny je však omezena na brazilskou oblast São Paulo, kde pastviny nahradily plantáže (Ewing 2007). Brazilské zákony zakazují porušení předpisů v ekologicky citlivých oblastech, proto se často produkty přesouvají k pěstování na sever, aby v oblasti São Paulo nehrozilo další odlesňování související s vytvářením nových plantáží. Avšak Národní asociace pro šíření hnojiv (Associação Nacional para Difusão de Adubos) zdůrazňovala, že

intenzifikace produkce cukrové třtiny, a s tím spojený nárůst využívání pesticidů, zvyšuje množství dusíku, fosforu a draslíku v životním prostředí, což je nežádoucí. Alternativou k brazilskému ethanolu je potom americký ethanol vyráběný z kukuřice (Yadav 2018: 82). Pokud se však americký ethanol vyrábí ve velkém množství, poškozuje životní prostředí ještě více, než brazilský ethanol vyráběný z cukrové třtiny. Také je výroba amerického ethanolu v porovnání s brazilským ethanolem dražší.

V roce 2011 se uskutečnila liberalizace americko-brazilského vzájemného obchodu s ethanolem. To znamenalo oboustranné zrušení cla na dovážený ethanol. Brazilská vláda se tak rozhodla pro okamžité zrušení cla na dovoz ethanolu do USA a vláda USA rozhodla, že uvalené clo na ethanol ve výši 54 % za galon dovezeného ethanolu do Brazílie skončí do prosince roku 2011 (Yadav 2018: 78; Riveras 2011). Dařilo se i vývozu amerického zboží a služeb do Brazílie, ten dosáhl v roce 2011 celkem 63 miliard USD, což napomohlo vytvořit přibližně 300 000 pracovních míst ve Spojených státech amerických (Mustafa – Rahman – Guru-Gharana 2015: 15).

V roce 2012 vyprodukovala Brazílie 405 000 barelů ethanolu denně, tedy ještě více, než kolik vyprodukovala v roce 2011 (Meyer 2014: 16). Brazilská vláda se proto snažila poskytnout odvětví ethanolu určitou úlevu, a tak se rozhodla pro zvýšení cen benzínu. V té době už automobily v Brazílii z větší části jezdily na čistý ethanol – na benzín, jež obsahuje 20–25 % směsi ethanolu. Tento benzín byl už tehdy k dispozici téměř na každé čerpací stanici v Brazílii. Výsledkem snahy brazilské vlády odlehčit odvětví biopaliv, byl pokles na trhu s pohonnými hmotami z 50 % za rok 2009, na 30 % v roce 2012 (Yadav 2018: 78). To však vedlo i k poklesu vývozu ethanolu, kdy v roce 2013 činil dovoz ethanolu z Brazílie do USA pouze 1,8 % celkové spotřeby ethanolu v USA.

V březnu 2019 se setkali prezidenti Jair Bolsonaro a Donald Trump a po tomto setkání obě hlavy států souhlasily se zřízením Energetického fóra mezi USA a Brazílií (US-Brazil Energy Forum, USBEF). Nový dvoustranný rámec pro

spolupráci v oblasti energetiky mezi vládami s cílem usnadnit obchod a investice v oblasti energetiky (Trump White House 2019). Avšak v roce 2020 Brazílie obnovila 20% clo na dovoz ethanolu z USA (Doran 2020). Jak jsem psala výše, cla na ethanol si vzájemně Brazílie a Spojené státy zrušily v roce 2011, proto byl tento brazilský krok ve Spojených státech velmi kritizován. Spojeným státům se rozhodně nelíbilo, že má brazilský ethanol neomezený přístup na americký trh a oproti tomu Spojené státy americké mají nyní clo Brazilcům platit. Je tedy zřejmé, že tento krok Brazílie se bude v budoucnu řešit.

2 Bezpečnostní vztahy mezi USA a Brazílií

Spojené státy americké mají s Brazílií dlouhou historii armádní spolupráce, kdy provádí i společná vojenská cvičení svých vojáků (Runde – Kohan 2021: 2). Mimo oblast obrany, spolu Brazílie a Spojené státy spolupracují v boji proti terorismu a proti drogám. Americko-brazilský bezpečnostní vztah je však proměnlivý, jelikož ho provází různé sporné záležitosti. Například v roce 2010, kdy měl být Irán sankcionován za vysoké obohacování uranu, jež se při vysokém obohacení využívá pro vytváření jaderné zbraně, byly Spojené státy zastáncem uvalení sankcí na Irán. Brazílie se však obrátila proti americké politice a do Iránu se vydala s cílem vyjednat dohodu, která měla zmírnit napětí mezi Spojenými státy a Evropou kvůli iránskému jadernému programu (Bodman 2011: 66). Další sporná záležitost se stala v roce 2013, kdy měla brazilskou ropnou společnost Petrobras špehovat americká Národní bezpečnostní agentura (NSA). Informace o sledování telefonické a internetové komunikace poskytl Edward Snowden (bývalý spolupracovník NSA). Jak bylo zjištěno, tato vládní kryptologická organizace Spojených států amerických monitorovala několik zemí Latinské Ameriky. Co se týká Brazílie, špehovala několik brazilských firem, státníků i tehdejší prezidentku Brazílie Dilmu Rousseffovou a její poradce. Po tom, co se prezidentka Rousseffová dozvěděla o tomto monitorování, byly americko-brazilské vztahy obzvláště napjaté. Rozhodla se zrušit státní návštěvu, která se měla uskutečnit v říjnu 2013 ve Washingtonu (Boadle 2013). V podkapitolách se věnuji blíže americko-brazilskému boji proti terorismu; boji proti drogám; americko-brazilské spolupráci na Haiti v rámci mise OSN MINUSTAH a jaderné energetice.

2.1 Americko-brazilský boj proti terorismu

Podle Spojených států amerických se zvětšuje počet vnitřních hrozeb, které zahrnují etnické války, terorismus, gangsterismus aj. Právě společný boj proti terorismu je první oblastí americko-brazilského bezpečnostního vztahu, který blíže představím. Brazílie je totiž spolu s Argentinou a Paraguayí součástí oblasti Trojí hranice (Tri-Border Area), což je hraniční oblast, která je považována za centrum

teroristických aktivit a jiných nelegálních činností. Teroristické útoky, které se uskutečnily 11. září 2001 v USA, měly za následek zvýšení zájmu o teroristické aktivity, kdy se na terorismus do té doby nepohlíželo jako na bezpečnostní hrozbu, nebo alespoň ne v takovém měřítku, jako tomu bylo právě po těchto útocích. Spojené státy americké po teroristických útocích z 11. září 2001 tak zvýšeně upozorňovaly na oblast Trojí hranice, a to právě z důvodu existence teroristických skupin. O přítomnosti teroristů v této hraniční oblasti se hovoří od roku 1992, po bombových útocích v Buenos Aires v USA (Somma de Castro 2020: 542). Dle jejich názoru zde teroristické organizace jako Hizballáh nebo Hamas získávají peněžní prostředky skrze praní špinavých peněz, pašování zbraní, padělání osobních dokumentů a měny, obchodování s lidmi nebo s drogami na financování svých aktivit. Spojené státy začaly s protiteroristickým bojem za využití softwarového programu NVivo, který analyzuje data (Somma de Castro 2020: 542). Pravidelně také USA vydávají zprávy o globálním terorismu.

V roce 2002 vytvořily Spojené státy americké společně se státy tvořící oblast Trojí hranice (Brazílie, Argentina a Paraguay) Skupinu 3 + 1 pro zajištění lepší bezpečnosti v této oblasti. Skupina 3 + 1 byla založena s cílem zlepšit boj proti terorismu a dalším nadnárodním zločinům (U.S. Department of State 2004a). V prosinci 2004 se sešly delegace USA, Brazílie, Paraguaye a Argentiny ve Washingtonu, kde se shodly, že financování terorismu je základním pilířem teroristických aktivit. Proto delegace podpořily vzájemnou výměnu informací, zkušeností a nutnost školení příslušných orgánů.

Od roku 2004 využívají Spojené státy americké sankce proti těm, jež finančně podporují teroristické skupiny. Spojené státy sankce považují za jeden z nejučinnějších nástrojů v boji proti terorismu, respektive financování terorismu. Avšak v praxi je tento způsob jen málo účinný a sankce proti libanonskému Hizballáhu, jež působí i na území Latinské Ameriky, jsou toho dobrým příkladem. Například byla zjištěna spojitost mezi americkým úředníkem a Hizballáhem, kdy měl být Sabhí Mahmúd Fajád prostředníkem mezi íránským velvyslanectvím a teroristickou organizací (Aversa 2006). Fajád byl poprvé zatčen v roce 1998 za

sledování amerického velvyslanectví v Asunciónu v Paraguayi, ale pro spolupráci s úřady byl propuštěn. O několik let později byl však vězněn za daňové úniky. Po pár letech od Fajádova propuštění z vězení, v roce 2006, americké ministerstvo financí upozornilo na Fajádovo zapojení do obchodu s drogami a padělání americké měny (Aversa 2006). Jeho případ však není ojedinělý, například Bilál Muhsen Wahbí byl v roce 2010 jmenován jako hlavní představitel Hizballáhu v Jižní Americe, zároveň však byl jedním z předních islámských duchovních v Brazílii. V prosinci roku 2010 uvalilo americké ministerstvo financí sankce na Wahbího za převod velkého množství finančních prostředků z Brazílie do libanonského Hizballáhu (Ottolenghi 2016). Společně tak Brazílie a Spojené státy spolupracovaly na řešení situace ve Třetí oblasti a na zlepšení boje proti terorismu, kdy se zabývaly vyšetřováním potenciálních podporovatelů terorismu a také rozsáhlou sítí padělatelů dokumentů.

Americké úřady také jako prevenci před možným teroristickým útokem pomáhaly Brazílii s řízením bezpečnosti na Mistrovství světa ve fotbale v roce 2014 a Letních olympijských hrách v roce 2016 – obě sportovní události se konaly v Brazílii (Meyer 2014: 21). Spojené státy americké a Brazílie chtěly společně předejít možné bezpečnostní hrozbě vzhledem k oblíbenosti těchto světových soutěží, kdy jsou na stadionech v jeden okamžik tisíce lidí a sportovní události se tak mohly stát snadným terčem pro teroristický útok.

Ani v posledních letech se na nebezpečí skrývající se v oblasti Trojí hranice nezapomíná. V roce 2015 na oblast upozorňoval v roční zprávě Meziamerický výbor proti terorismu (Inter-American Committee against Terrorism, CICTE). CICTE se zaměřoval na praní špinavých peněz a financování terorismu ve Třetí oblasti. V listopadu 2019 CICTE zapojil vlády Brazílie, Argentiny a Paraguaye, aby společně diskutovaly o nutnosti řešení problému financování terorismu v oblasti Trojí hranice (Nielsen 2019). Mimo delegace těchto států byli přizváni i další úředníci z regionu Latinské Ameriky a také zástupci Americké organizace států (Organization of American States, OAS), aby společně hovořili o boji proti terorismu v této oblasti. Členy OAS jsou jak Spojené státy, tak i Brazílie.

Americká organizace států se snaží pomáhat Brazílii, Paraguayi a Argentině vytvářet právní rámce tak, aby byly v souladu s mezinárodními normami. Brazílie byla totiž ještě počátkem roku 2016 státem, který neklasifikoval financování terorismu jako samostatný trestný čin (Meyer 2014: 21). CICTE si od svého založení v roce 1999 klade za cíl zajistit budování kapacit pro prevenci a odhalování terorismu; pro vyšetřování praní špinavých peněz aj. (U.S. Department of State 2002).

2.2 Americko-brazilský boj proti drogám

Další oblastí americko-brazilského bezpečnostního vztahu, je společný boj proti narkotikům. Brazílie sice není významnou zemí produkující drogy, ale je druhým největším spotřebitelem kokainu na světě (Meyer 2014: 20). Zároveň je Brazílie tranzitním bodem pro nelegální pašování drog – v zemi mají své základny některé zločinecké skupiny, jejichž cílem je dopravit drogy z Brazílie do celého světa. Brazílie se snaží proti obchodu s drogami bojovat. V roce 2006 například brazilský prezident Luiz Inácio Lula da Silva přijal nový protidrogový zákon, který zakazuje a pokutuje pěstování nelegálních drog a jejich následný prodej (The New York Times 2006).

V roce 2008 Spojené státy americké a Brazílie podepsaly Memorandum o kontrole narkotik a vymáhání práva. Strany se dohodly na posílení kapacity brazilských orgánů v boji proti obchodu s drogami s cílem omezit domácí poptávku po drogách, jelikož jak jsem již zmínila výše, Brazílie je druhým největším spotřebitelem kokainu na světě (Meyer 2014: 20). Aby Spojené státy Brazílii s touto problematikou pomohly, poskytly speciální vyšetřovací jednotky brazilské federální policii a zvýšily bezpečnostní kontroly na letištích (Corrales 2015: 219). Také poskytly podporu nevládním organizacím, které od roku 2013 pracují s drogově závislými a jejich rodinami.

Brazílie se v roce 2012 stala klíčovým zprostředkovatelem dohody mezi Spojenými státy americkými a Bolívií. Tato dohoda měla za cíl kontrolovat

pěstování listů koky jako hlavní složky při výrobě kokainu prostřednictvím satelitního systému, který umožňoval dohled na bolivijské plodiny koky (U.S. Department of State 2021b). Americko-bolivijská dohoda tak představuje dva důležité pokroky v americko-brazilském vztahu vůbec. Brazílie totiž zafungovala jako moderátor mezi Spojenými státy americkými a Bolívií. A také dohoda představila ochotu Spojených států svěřit Brazílii určitou zodpovědnost za regionální záležitosti v oblasti drog (Corrales 2015: 222). Boj proti drogám je pro Spojené státy americké zásadní bezpečnostní otázkou. V letech 2013–2015 americko-brazilská spolupráce v boji proti drogám stagnovala, Obamova administrativa totiž nepožádala o žádnou pomoc v boji Brazílie proti drogám.

V Brazílii působí Primeiro Comando da Capital (PCC), jedná se o největší organizovanou zločineckou skupinu Brazílie. Tato skupina vznikla v roce 1992 po masakru ve věznici Caranditu v brazilském São Paulu, kde při nepokojích zabily brazilské bezpečnostní složky 100 vězňů (InSight Crime 2020). V roce 1999 PCC provedla největší bankovní loupež v historii São Paula a ukradla přibližně 32 milionů dolarů. V následujících letech se vláda rozhodla pro rozdělení vůdců PCC a přemístit je do vězení po celé Brazílii. To však nevedlo k rozpadu skupiny, ale naopak to umožnilo gangu navázat silnější vazby s dalšími zločineckými skupinami a rozšířit tak svůj vliv. Nyní skupinu PCC tvoří více než 11 000 členů. Skupina mimo krádeže obchoduje i s drogami. Například v roce 2017 byla skupina spojena se zásilkami drog, které byly odhaleny v Uruguayi (InSight Crime 2020). Následně byla PCC obviněna z množství vražd, které se odehrály v Paraguayi po tom, co byly balíčky drog objeveny. PCC je gangem, který mimo kriminální činnost vyhrožuje i britským státníkům smrtí, a zasahuje tak do každodenního života brazilské společnosti. Jeden z profesorů americké univerzity United States War College, Max G. Manwaring označuje gangy podobné PCC jako „gangy třetí generace“ (Manwaring 2005: 10). Jedná se o gangy, které mají politické i obchodní zájmy ve státě, ve kterém působí. Tyto gangy třetí generace se postupně, jak se vyvíjejí, transformují v pokročilejší organizaci s širokým záběrem trhu – problémem jsou hlavně drogy, které se z Brazílie dostávají do Evropy. Evropa je

hlavním odběratelem kokainu od brazilských gangů, jelikož se do evropských zemí dostává obrovské množství narkotik (Stargardter 2020).

Co se týká Spojených států amerických a jejich boje proti drogovým gangům v Brazílii i v celém regionu Latinské Ameriky, od 70. let 20. století Spojené státy vynaložily přes 1 bilion dolarů na pokusy o zničení drogových kartelů v tomto regionu (Huey 2014). Z peněz tak byla financována například protidrogová policie. V roce 2006 Spojené státy vyhlásily latinskoamerickým drogovým kartelům oficiální válku. Přesto se však počet uživatelů drog významně nezměnil. Spojené státy však zjistily, že se spotřeba tvrdých drog (kokain, metamfetamin) snížila tím, že se naopak zvýšila spotřeba měkkých drog (marihuana). Spojené státy dodnes utrácejí okolo 8 miliard USD ročně na boj proti drogám (Huey 2014). A i přesto, že se postupem let některé americké státy, jako například Colorado nebo Washington, rozhodly pro legalizaci marihuany, tak „latinskoamerické země stojí proti liberalizaci drogových zákonů“ (Huey 2014). Jak je známo, tak se marihuana, avšak ta lékařská, využívá v léčbě například roztroušené sklerózy, rakoviny aj.

2.3 Americko-brazilská spolupráce na Haiti

Americko-brazilská spolupráce na Haiti byla součástí mise MINUSTAH Organizace spojených národů (OSN). V roce 2004 byla zahájena stabilizační mise OSN na Haiti – důvodem mise byly politické nepokoje, které se tam odehrávaly. Do té doby bylo Haiti hodnoceno jako politicky nejstabilnější země v Latinské Americe, avšak v roce 2004 byl prezident Jean-Bertrand Aristide odvolán s údajnou podporou amerických sil z úřadu prezidenta, a to vedlo k řadě násilí a povstání v zemi, což přimělo OSN vytvořit na Haiti stabilizační misi (Veronese 2015: 94). O údajné vypuzení prezidenta Republiky Haiti se měly snažit nejen Spojené státy americké, ale i Kanada a Francie (COHA 2011). Jean-Bertrand Aristide následně odešel z Haiti do exilu.

Vedoucí role se ve stabilizační misi na Haiti ujala Brazílie, která v průběhu mise dvakrát získala dočasné místo v Radě bezpečnosti OSN (v letech 2004–2005 a 2010–2011) – jak jsem již zmiňovala v mé práci dříve, Brazílie má velký zájem stát se stálým členem Rady bezpečnosti OSN (Meyer 2014: 10). Pro Spojené státy americké bylo zprvu důležité, aby na Haiti proběhly nové demokratické volby, jako součást americké strategie prosazování demokracie. Spojené státy si uvědomovaly, že příští prezidentské volby na Haiti budou klíčové pro zajištění řádné správy věcí veřejných, jelikož nejistota, ve které Hait'ané žili, měla za následek zvýšenou migraci Hait'anů do USA (U.S. Department of State 2004b). Vzhledem k velké migraci tak bylo pro Spojené státy v jejich vlastním zájmu, aby podpořily stabilitu na Haiti a zvýšené migraci tak zamezily.

Po čtyřech letech od zavedení mise, v roce 2008, bylo na Haiti úspěšně sníženo násilí a zažehnán politický chaos, jež na Haiti panoval po odchodu prezidenta Aristida. Mise MINUSTAH podporovala Republiku Haiti při organizování nových prezidentských voleb, stabilizaci státních institucí, výstavbě škol, reformě policie aj. (Razza 2018: 4). Od roku 2007 se také postupně snižoval počet vojáků sloužících na Haiti, a to z 7 200 na 7 060 a naopak se zvyšovaly jednotky státní policie Republiky Haiti (Razza 2018: 5). Jelikož se situace na Haiti postupně stabilizovala a nic nenaznačovalo tomu, že by se situace měla změnit k horšímu, došlo v roce 2009 na další snížení vojáků.

Avšak v roce 2010 Haiti zasáhlo ničivé zemětřesení, jehož následky byly tak obrovské, že přiměly ostatní státy a organizace z celého světa, aby Haiti poskytly pomoc. Například Spojené státy americké začaly do Republiky Haiti posílat své jednotky a tím tak napomáhaly zachránit tisíce lidských životů (Cecchine – Morgan 2010: 31). Jelikož Brazílie od roku 2007 z Haiti postupně stahovala své vojáky, po zemětřesení jich do Haiti vyslala 1300 na pomoc při záchranných operacích (COHA 2011). Po zemětřesení docházelo k další migrační vlně. Republika Haiti oficiálně uvedla, že emigranti opouštěli zemi s cílem poslat peníze zpět domů a docházelo tak ve zvýšené míře k bankovním převodům po celé zemi. Překážkou pro migranty, kteří odešli do Brazílie, byla omezení na brazilské

straně co se týká převodů peněz pro přistěhovalce. Bylo důležité, aby Brazílie předefinovala svoji politiku praní špinavých peněz, aby nebyly ovlivňováni Hait'ané, jež odešli do Brazílie s cílem vydělat tam peníze a poslat je na Haiti (Veronese 2015: 101). Brazílie tak přeformulovala svoji politiku demokratickým způsobem, aby zlepšila postavení cizinců žijících v Brazílii. Co se týká Rady bezpečnosti OSN, ta se také rozhodla zvýšit jednotky mise MINUSTAH na podporu obnovy, rekonstrukce a stability v Republice Haiti.

Mise MINUSTAH byla Radou bezpečnosti OSN ukončena k říjnu roku 2017 a rovněž Rada stanovila následnou misi na Haiti s názvem MINUJUSTH (Razza 2018: 7). Spojené státy americké a Brazílie tak úzce spolupracovaly na Haiti v rámci mise MINUSTAH, kdy bylo jejich společné úsilí na Haiti největší operací amerických a brazilských vojenských sil od druhé světové války (Meyer 2014: 22).

2.4 Americký a brazilský pohled na jaderné zbraně

Další důležitou oblastí americko-brazilského bezpečnostního vztahu, je jaderná energetika, problematika jaderných zbraní a s tím spojené smlouvy o nešíření jaderných zbraní. Spojené státy americké nepodporují šíření jaderných zbraní, ačkoliv samy jadernou zbraň vlastní. V současné době je pouze 5 oficiálních jaderných mocností, a to konkrétně USA, Francie, Rusko, Čínská lidová republika a Velká Británie. Mezi další státy, které mají jaderné zbraně, ale neřadí se mezi oficiální jaderné mocnosti patří Izrael, Pákistán a Indie (United Nations [nedatováno]). Nyní představím pár událostí z minulého století, které považuji za podstatné pro přiblížení této tematiky. V roce 1970 vzešla v platnost Smlouva o nešíření jaderných zbraní, která obsahovala mimo jiné také výčet pěti oficiálních jaderných mocností. Brazílie však tuto smlouvu nepodepsala a během 70. let začala s vlastním jaderným programem (United Nations [nedatováno]). Soupeřila s Argentinou o postavení v regionu Latinské Ameriky, proto bylo pro Brazílii nežádoucí, aby měla Argentina nad Brazílií náskok, a to v jakékoliv oblasti. V roce 1971 Brazílie zadala objednávku u americké společnosti Westinghouse na dodání potřebného materiálu na stavbu jaderného reaktoru

do brazilské obce Angra dos Reis (Pingueli-Rosa 2006: 485). V roce 1974 přišla Komise pro atomovou energii USA s tím, že není dostatečná kapacita pro dodávky obohaceného uranu pro několik zákazníků – jedním z nich byla brazilská elektrárna Angra. To upevnilo brazilskou představu, že jsou Spojené státy jako zdroj jaderného paliva nespolehlivé a že úmyslně zastavují brazilský jaderný program. Brazílie tak začala hledat jiného partnera pro odkup obohaceného uranu, až se rozhodla uzavřít v roce 1975 kontrakt s Německem (Pingueli-Rosa 2006: 486). To se však nelíbilo Spojeným státům americkým, které naléhaly na Německo, aby přistoupilo na společné zdokonalování technologie, která se využívá na obohacování uranu. Co se týká vývoje jaderné zbraně, v roce 1985, kdy se stal prezidentem José Sarney, byl tento jaderný program Brazílie ukončen.

Tím se dostávám k počátku mého výzkumného období, kdy v roce 1991 společně Brazílie a Argentina založily Brazílsko-argentinskou agenturu pro účetnictví a kontrolu jaderných materiálů (Brazilian–Argentine Agency for Accounting and Control of Nuclear Materials, ABACC) (Bodman 2011: 67). ABACC byla zřízena na kontrolu, zda nedochází k obohacování uranu, a zda druhá země nemá jaderný program. Na počátku 90. let také byla Brazílie kritizována kvůli tomu, že nepodepsala Dodatečný protokol Mezinárodní agentury pro atomovou energii (International Atomic Energy Agency, IAEA). Brazílie jej nepodepsala kvůli tehdejšímu ministrovi zahraničí Brazílie, kterým byl Francisco Rezek, jež právě podpisu bránil. Podle jeho názoru Brazílie neměla v plánu atomovou zbraň vyvíjet, a proto nebylo nutné, aby podléhala cizím kontrolám, které by mohly bránit jaderným cílům Brazílie, ačkoli nespecifikoval, o jaké jaderné cíle jde (The New York Times 1991). Smlouvu o nešíření jaderných zbraní tak Brazílie podepsala až v roce 1998, což bylo ve Spojených státech vnímáno velmi pozitivně.

Nyní se zaměřím na výše zmíněné obohacování uranu – obohacování uranu nastává v případě, kdy je tento radioaktivní chemický prvek obohacen o izotop 235. V praxi to znamená, pokud dojde k vysokému obohacení uranu nad 85 %, může se využít při výrobě jaderných zbraní (EPA [nedatováno]). Mírně obohacený uran, se dále využívá v jaderných elektrárnách. A právě vysoké obohacování uranu

se stává terčem sporů na mezinárodní úrovni. Například v roce 2010 byl velmi kritizován Írán za vysoké obohacování uranu. Zde mohu uvést rozpor mezi brazilským a americkým řešením situace. Spojené státy americké byly zastánci toho, aby byl Írán sankcionován. Byly přesvědčeny, že právě sankce jsou nejlepším trestem pro íránské obohacování uranu a chtěly od Brazílie podporu při hlasování v Radě bezpečnosti OSN pro uvalení sankcí. Brazílie se v té době chtěla stát „hlavním vývozcem zpracovaného uranu“ (Bodman 2011: 66). Brazílie však hájila zájmy Íránu a vzkázala, že by se svět měl spojit v neizolování Íránu.

V květnu 2010 pomohla Brazílie dokončit dohodu s Tureckem a Íránem. Předmětem dohody bylo, aby Írán zasílal do zahraničí mírně obohacený uran, jež by se dále využíval k výrobě paliv. Tento brazilský krok, co se týče vyjednání dohody s Íránem, odsoudily Spojené státy americké a vyzvaly Radu bezpečnosti OSN, aby vypracovala rezoluci ohledně nových sankcí, jež by se uvalily na Írán (Corrales 2015: 220). Tímto brazilským krokem značně utrpěl americko-brazilský vztah. Spojené státy americké sice nepodnikly žádné kroky proti Brazílii, ale vyvolalo to otázky, zda je Brazílie spolehlivým partnerem USA. V roce 2011 udělaly obě strany vstřícný krok, kdy se brazilskou prezidentkou stala Dilma Rousseffová. Brazílie i Spojené státy otevřeně hovořily o odhodlání znovu blíže spolupracovat. Prezidentka Rousseffová také nahlížela na problematiku Íránu a jeho obohacování odlišným způsobem, než její předchůdce da Silva. Například v březnu 2011 podpořila vytvoření zvláštního zpravodaje, který by v Íránu vyšetřoval zneužívání lidských práv (Corrales 2015: 221).

V roce 2015 dospěl Írán k dohodě se Spojenými státy, Ruskem, Německem, Čínskou lidovou republikou, Francií a Velkou Británií o íránském jaderném programu. Dohoda tak vznikla po letech napětí a údajným snahám Íránu vytvořit vlastní jadernou zbraň (BBC 2019). Podle této dohody měl Írán „omezit svou jadernou činnost výměnou za zrušení ochromujících ekonomických sankcí“ (BBC 2019), jež na něj byly uvaleny. Írán však postupně odstupuje od částí této mezinárodní dohody. Spojené státy americké nemají s Íránem v posledních letech dobré vztahy – v roce 2019 íránské revoluční gardy sestřelili americký bezpilotní

letoun – dron (Law 2019). Oproti tomu Brazílie není proti nějaké užší spolupráci s Íránem. Například v listopadu 2020 učinila Brazílie Íránu návrh na výměnu jaderného paliva pro svůj výzkumný reaktor, jež má v Teheránu. Prezident Íránu s tímto brazilským návrhem souhlasil. Problematika íránského jaderného programu tak je prozatím stále středem sporů mezi Brazílií a Spojenými státy americkými.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se věnovala vývoji a proměně americko-brazílských vztahů. Mým cílem bylo vysvětlit, jak se vyvíjely vzájemné vztahy Brazílie a Spojených států amerických v oblasti obchodu a v oblasti bezpečnosti v letech 1991 až 2020. Abych co nejlépe představila vzájemný vývoj jejich vztahu v těchto dvou oblastech, věnovala jsem se každé z oblastí v samostatné kapitole.

Pokud se nejprve zaměřím na výsledky mého zkoumání získané v první kapitole týkající se americko-brazílského obchodního vztahu, mohu konstatovat, že Spojené státy americké velmi stály o to, aby je s Brazílií pojily silné obchodní vztahy. Viděly v Brazílii onu regionální mocnost, jakou Brazílie bezpochyby je a zároveň sledovaly neustálý ekonomický růst Brazílie, která se postupně stala důležitým hráčem světové ekonomiky. Brazílie se však nezalekla jedné z hlavních světových mocností, Spojených států amerických, a vždy tvrdě prosazovala své vlastní zájmy. To mohu uvést na příkladu vytvoření Americké zóny volného obchodu, kdy tuto zónu velmi prosazovaly právě USA. Brazílie však byla vůči FTAA zdrženlivá, jelikož už byla jako člen Mercosuru vázána jeho pravidly a navíc bylo zřejmé, že zóna přinese výhody hlavně Spojeným státům, a tak se Brazílie vyslovila proti vytvoření této zóny. Spojené státy však sledovaly neustálý ekonomický růst Brazílie a opětovně se snažily navázat s Brazílií bližší vztah, čehož se jim podařilo dosáhnout vlastním odmítnutím myšlenky FTAA. Tento obrat v americké strategii byl důležitým milníkem pro upevnění americko-brazílských vztahů.

Americko-brazílská obchodní spolupráce vzrůstala také díky obchodování s alternativními zdroji energie, konkrétně s biopalivy. Tehdejší prezident George W. Bush a Luiz Inácio Lula da Silva společně podpořili spolupráci v oblasti biopaliv, kdy podepsali Memorandum o porozumění v biopalivech v roce 2007. Tento zásadní okamžik odstraňoval dlouhodobou stížnost Brazílie na konkurenci amerického ethanolu vyráběného z kukuřice, jež je škodlivější pro životní prostředí, než ethanol vyráběný z cukrové třtiny v Brazílii. Po tom, co byla odstraněna tato stížnost a tím pádem po podpisu tohoto Memoranda, byla

spolupráce mezi USA a Brazílií v oblasti biopaliv velmi blízká. Utužení společného vztahu v oblasti biopaliv ještě pomohla liberalizace americko-brazilského vzájemného obchodu s ethanolem, což znamenalo oboustranné odstranění cla na dovážený ethanol. Brazílie se však po pár letech, v roce 2020, rozhodla obnovit 20% clo na dovoz ethanolu z USA. Tento brazilský krok je ve Spojených státech velmi kritizován. Zde tedy vidíme ochlazení vzájemného vztahu skrze znovuzavedení cla ze strany Brazílie.

Pokud se zaměřím na další spornou záležitost, jež stála u proměny americko-brazilských vztahů v oblasti obchodu, mohu uvést záležitost týkající se bavlny. Brazílie poukazovala na neoprávněné dotace, které Spojené státy americké dostávaly a vnesla tak požadavek na zahájení konzultací na půdě WTO v roce 2002. I přes to, že byl tento spor řešen na půdě mezinárodní organizace a rovněž navzdory skutečnosti, že Spojené státy na konzultace zprvu nijak nereagovaly, byl tento spor nakonec vyřešen americko-brazilskou rámcovou dohodou v roce 2014. Skrze tento příklad lze zobrazit pevnost jejich vzájemného vztahu, neboť podpisem dohody bylo odvráceno protiopatření Brazílie vůči USA, které zahrnovalo zaplacení sankcí Spojenými státy ve výši 829 milionů USD.

Nyní bych ráda uvedla výsledky mého zkoumání získané v další kapitole mé práce týkající se americko-brazilského vztahu v oblasti bezpečnosti, například mohu začít u podařené americko-brazilské spolupráce na Haiti v rámci stabilizační mise OSN MINUSTAH, kdy měla Brazílie v této misi vedoucí roli. Spojené státy nejprve sledovaly svůj zájem. Chtěly odvrátit migrační vlnu Hait'anů do USA. Po tom, co Haiti v roce 2010 zasáhlo ničivé zemětřesení, začaly Spojené státy na Haiti posílat po vzoru Brazílie více svých jednotek. Tato blízká spolupráce Spojených států a Brazílie je dodnes jejich největší společnou operací od druhé světové války. Dařila se jim však i spolupráce ve společném boji proti drogám. Státy společně podepsaly Memorandum o kontrole narkotik a vymáhání práva. Toto jejich společné Memorandum pomohlo omezit brazilskou poptávku po drogách a navýšit kontroly na brazilských letištích – Spojené státy také poskytl

speciální vyšetřovací jednotky brazilské federální policie, což je dalším příkladem jejich úzké spolupráce v oblasti bezpečnosti.

Jejich vzájemný bezpečnostní vztah byl však velmi narušen poté, co měla Brazílie v roce 2011 odlišný pohled na vysoké obohacování uranu v Íránu, než Spojené státy americké. USA chtěly tuto záležitost řešit uvalením sankcí a chtěly od Brazílie podporu při hlasování v Radě bezpečnosti OSN pro uvalení sankcí. Brazílie to však odmítla a naopak zájmy Íránu hájila. Tento brazilský krok byl velmi kritizován Spojenými státy. Další ochlazení vztahu nastalo v roce 2013, kdy bylo zjištěno, že americká Národní bezpečnostní agentura špehovala brazilskou ropnou společnost Petrobras, brazilskou prezidentku Rousseffovou a její poradce. V té době byly jejich vzájemné vztahy velice napjaté. K dalšímu ochlazení vztahů došlo také v roce 2020, kdy se Brazílie rozhodla pro znovuzavedení cel na ethanol dovážený z USA do Brazílie. To bylo Spojenými státy velmi kritizováno, neboť se státy v roce 2011 rozhodly pro vzájemné odbourání cel na ethanol.

I přes to, že americko-brazilský vztah provází různé sporné záležitosti, stojí jejich vzájemný vztah na pevných základech, kdy žádný ze sporů nikdy nenarušil jejich vztah natolik, aby nechtěly být dále nejen bezpečnostními a obchodními partnery.

Pokud se zaměřím na nejbližší budoucnost vývoje vztahu mezi Spojenými státy americkými a Brazílií, mohou se například v blízké době zabývat vytvořením dohody o volném obchodu, jelikož tuto záležitost projednávaly ve druhé polovině roku 2020. Nebo se jistě budou věnovat brazilskému znovuzavedení cel na ethanol, který je dovážen z USA do Brazílie.

Seznam použitých zdrojů

Aversa, Jeannine (2006). Treasury Targets Hezbollah Fund Raisers. *Fox News*. 6. 12.

2006 (https://www.foxnews.com/printer_friendly_wires/2006Dec06/0,4675,TerrorFinancing,00.html, 5. 3. 2021).

Baffes, John (2005). The “Cotton Problem“. *The World Bank Research Observer* 20 (1), s. 109–144.

Bandeira, Luiz A. M. (2006). Brazil as a Regional and Its Relations with the United States. *Brazilian Workers as a National and International Actors* 5, s. 12–27.

BBC (2019). *Iran nuclear deal: Key details*. 11. 6. 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33521655>, 15. 3. 2021).

Boadle, Anthony – Paraguassu, Lisandra (2020). Analysis: If Biden wins U.S. election, Brazil's Bolsonaro loses key trade, climate ally. *Reuters*. 29. 10. 2020 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-election-brazil-analysis-idUSKBN27E1MH>, 7. 3. 2021).

Boadle, Anthony (2013). Brazil's Rousseff calls off state visit to U.S. over spying. *Reuters*. 17. 9. 2013 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-security-snowden-brazil-idUSBRE98G0VW20130917>, 11. 2. 2021).

Bodman, Samuel W. (2011). Global Brazil and U.S.-Brazil Relations. *Council on Foreign Relations*. 12. 7. 2011 (<https://www.cfr.org/report/global-brazil-and-us-brazil-relations>, 11. 2. 2021).

Brands, Hal (2018). 11 American grand strategy in the post-Cold War era. In: Glenn, Russell W., *New Directions in Strategic Thinking 2.0: ANU Strategic & Defence Studies Centre's Golden Anniversary Conference Proceedings*, s. 133–148.

Bruner, Christopher M. (2002). Hemispheric Integration and the Politics of Regionalism: The Free Trade Area of the Americas (FTAA). *The University of Miami Inter-American Law* 33 (1), s. 1–68.

Cechine, Gary – Morgan, Forrest E. (2013). The Military Response to the Haiti Earthquake. In: Cechine, Gary – Morgan Forrest E. eds., *The U.S. Military Response to the 2010 Haiti Earthquake: Considerations for Army Leaders* (Rand), s. 31–62.

COHA (2011). *Endgame for Brazil's Role in MINUSTAH?* 29. 8. 2011 (<https://www.coha.org/endgame-for-brazils-role-in-minustah/>, 17. 4. 2021).

Corrales, Javier (2015). Understanding International Partnership: The Complicated Rapprochement between the United States and Brazil. *Political Science Quarterly* 130 (2), s. 213–244.

Doran, Tom (2020). Brazil reinstates tariffs on U.S. ethanol. *Agrinews*. 31. 12. 2020 (<https://www.agrinews-pubs.com/business/2020/12/31/brazil-reinstates-tariffs-on-us-ethanol/>, 21. 4. 2021).

EPA [nedatováno]. *Radionuclide Basics: Uranium*. (<https://www.epa.gov/radiation/radionuclide-basics-uranium>, 12. 3. 2021).

Ewing, Reese (2007). Brazil ethanol industry goes green for the money. *Reuters*. 5. 7. 2007 (<https://www.reuters.com/article/environment-brazil-ethanol-environment-d-idUSN0320298520070705>, 20. 2. 2021).

Farnworth, Eric (2015). Dancing with Brazil. *National Interest* 138, s. 28–37.

Felix, David (1990). Latin America's Debt Crisis. *World Policy Journal* 7 (4), s. 733–771.

Herrera, Rémy (2004). Need for Alternatives to FTAA. *Economic and Political Weekly* 39 (12), s. 1214–1215.

Hirst, Monica (2005). *The United States and Brazil: A Long Road of Unmet Expectations* (Routledge).

Hudson, Darren – Rosson, Parr C. (2005). The WTO Cotton Case and US Domestic Policy. *Choices* 20 (2), s. 143–147.

Huey, David (2014). The US war on drugs and its legacy in Latin America. *The Guardian*. 3. 2. 2014 (<https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/feb/03/us-war-on-drugs-impact-in-latin-american>, 7. 3. 2021).

Chin, Gregory T. (2010). Remaking the architecture: The emerging power, self-insuring and regional insulation. *International Affairs* 86 (3), s. 693–715.

ICAC (2021). *History of the ICAC*. 2021 (<http://staging.icac.org/about-International-Cotton-Advisory-Committee/overview>, 18. 4. 2021).

InSight Crime (2020). *First Capital Command – PCC*. 9. 3. 2020 (<https://insightcrime.org/brazil-organized-crime-news/first-capital-command-pcc-profile/#:~:text=The%20First%20Capital%20Command%20%28Primeiro%20Comando%20da%20Capital,a%20bloody%20path%20to%20dominance%20throughout%20the%20country>, 5. 3. 2021).

Jiang, Kevin Z. (2006). Trading up? The Uncertain Future of the FTAA. *Harvard International Review* 28 (1), s. 10–11.

Law, Tara (2019). Iran Shot Down a \$176 Million U.S. Drone. Here's What to Know About the RQ-4 Global Hawk. *Time*. 21. 6. 2019 (<https://time.com/5611222/rq-4-global-hawk-iran-shot-down/>, 11. 3. 2021).

Lima, Maria R. de – Hirst, Monica (2006). Brazil as an Intermediate State and Regional Power: Action, Choice and Responsibilities. *International Affairs* 82 (1), s. 21–40.

Lopez, David (1997). Dispute Resolution under a Free-Trade Area of the Americas: The Shape of Things to Come. *The University of Miami Inter-American Law* 28 (3), s. 597–627.

Manwaring, Max G. (2005). *Street Gangs: The New Urban Insurgency*. 1. 3. 2005 (<https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a430620.pdf>, 5. 3. 2021).

Meyer, Peter J. (2014). Brazil-U.S. Relations. *The National Agricultural Law Center*. 27. 3. 2014 (<https://nationalaglawcenter.org/wp-content/uploads/assets/crs/RL33456.pdf>, 25. 1. 2021).

Mustafa, Muhammad – Rahman, Matiur – Guru-Gharana, Kishor (2015). Brazil-US Trade Balance and Exchange Rate: Dynamic Empirics. *Journal of Developing Areas* 49 (3), 151–164.

Nes, Cynthia F. (2016). ATA Carnet in Brazil. *The Brazil Business*. 4. 8. 2016 (<https://thebrazilbusiness.com/article/ata-carnet-in-brazil>. 3. 3. 2021).

Neto, Abrao – Hyatt, Ken eds. (2020). US-Brazil Trade and FDI: Enhancing the Bilateral Economic Relationship. *Atlantic Council* (1), s. 1–31.

Nielsen, Sarah (2019). Fighting Terror in the Tri-Border Area. *Wilson Center*. 9. 12. 2019 (<https://www.wilsoncenter.org/article/fighting-terror-the-tri-border-area>, 1. 3. 2021).

Nugent, Ciara (2020). Could a Biden Administration Help Save the Amazon Rainforest? *Time*. 18. 11. 2020 (<https://time.com/5912986/biden-bolsonaro-brazil-amazon/>, 9. 3. 2021).

Ottolenghi, Emanuele (2016). Sanctions against Hezbollah in Latin America too often limited. *The Hill*. 28. 11. 2016 (<https://thehill.com/blogs/pundits->

blog/international/307702-sanctions-against-hezbollah-in-latin-america-too-often, 3. 3. 2021).

Pingueli-Rosa, Luiz (2006). History of Nuclear Power in Brazil. *Energy & Environment* 17 (3), s. 485–495.

Razza, Namie D. (2018). Mission in Transition: Planning for the End of UN Peacekeeping in Haiti. *International Peace Institute*, s. 1–56.

Reuters (2021). *Brazil's Bolsonaro says he wants free trade agreement with U.S. in letter to Biden*. 20. 1. 2021 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-biden-brazil-idUSKBN29P2RM>, 17. 2. 2021).

Riveras, Inae (2011). Brazil, short of biofuel, can't open spigot to US. *Reuters*. 30. 12. 2011 (<https://www.reuters.com/article/us-ethanol-brazil-tariff/brazil-short-of-biofuel-cant-open-spigot-to-us-idUSTRE7BT0Z620111230>, 15. 2. 2021).

Runde, Daniel F. – Kohan, Arianna (2021). Toward a Brazil-U.S. Binational Institution. *Center for Strategic and International Studies*, s. 1–10.

Salmonsén, David (2012). The 2012 Farm Bill and the Brazil Cotton Case. *American Society of International Law* 106, s. 283–286.

Sauer, Sérgio – Balestro, Moisés V. – Schneider, Sergio (2018). The Ambiguous stance of Brazil as an regional power: piloting a course between commodity-based surpluses and national development. *Globalizations* 15 (1), s. 32–55.

Silver, Caleb (2020). The Top 25 Economies in the World. *Investopedia*. 24. 12. 2020 (<https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/>, 8. 2. 2021).

Somma de Castro, Isabelle Ch. (2020). The Securitization of the Tri-Border Area between Argentina, Brazil and Paraguay. *Contexto International* 42 (3), 539-559.

Stargardter, Gabriel (2020). Brazil's gangs emerge as major cocaine exporters, flooding Europe with white powder. *Reuters*. 12. 3. 2020

(<https://www.reuters.com/article/us-brazil-violence-cocaine-specialreport-idUSKBN20Z1DP>, 11. 3. 2021).

The New York Times (1991). *Brazil May Abandon Nuclear Sub Program*. 4. 3. 1991 (<https://www.nytimes.com/1991/03/04/world/brazil-may-abandon-nuclear-sub-program.html>, 4. 3. 2021).

The New York Times (2006). *New Drug Laws for Brazil*. 25. 8. 2006 (<https://www.nytimes.com/2006/08/25/world/americas/25brazil.html>, 4. 3. 2021).

The World Bank (2016). *Services Trade Restrictiveness Index*. (https://govdata360.worldbank.org/indicators/trade.stri.stri?country=BRA&indicator=3129&product=0&viz=line_chart&years=2014,2016, 1. 3. 2021).

Townsend, Terry (2015). The 2014 U.S. Farm Bill and Cotton: Proof that the WTO Matters. *Choices* 30 (2), s. 1–5.

Trump White House (2019). *Joint Statement from President Donald J. Trump and President Jair Bolsonaro*. 19. 3. 2019 (<https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/joint-statement-president-donald-j-trump-president-jair-bolsonaro/>, 1. 3. 2021).

United Nations [nedatováno]. *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT)*. (<https://www.un.org/disarmament/wmd/nuclear/npt/>, 3. 3. 2021).

United Nations (2007). Press Conference Launching International Biofuels Forum. 2. 3. 2007 (https://www.un.org/press/en/2007/070302_Biofuels.doc.htm, 2. 3. 2021).

United States Department of Agriculture (2002). *2002 Farm Bill*. 22. 5. 2002 (https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/42660/13780_ap022_4_.pdf?v=4187,9, 4. 2021).

United States Department of Agriculture (2016). *Stacked Income Protection Plan (STAX) for Upland Cotton*. 1. 7. 2016 (<https://rma.usda.gov/en/Fact-Sheets/National-Fact-Sheets/Stax-Upland-Cotton>, 12. 4. 2021).

U.S. Department of State (2002). *Cooperative Hemispheric Security Architecture for the 21st Century*. 20. 9. 2002 (<https://2001-2009.state.gov/p/wha/rls/rm/13631.htm#:~:text=In%20the%20war%20against%20terrorism%2C%20the%20InterAmerican%20Committee,incl%20special%20training%20and%20facilitating%20exchanges%20of%20information>, 3. 3. 2021).

U.S. Department of State (2004a). *Communique of the 3 + 1 Group on Tri-Border Area Security*. 6. 12. 2004 (<https://2009-2017.state.gov/p/wha/rls/70992.htm>, 4. 3. 2021).

U.S. Department of State (2004b). *UN Stabilization Mission in Haiti (MINUSTAH)*. 30. 4. 2004 (<https://2001-2009.state.gov/p/io/rls/fs/2004/48612.htm>, 18. 4. 2021).

U.S. Department of State (2021a). *U.S. Relations With Brazil*. 19. 1. 2021 (<https://www.state.gov/u-s-relations-with-brazil/>, 28. 1. 2021).

U.S. Department of State (2021b). *U.S. Relations With Bolivia*. 19. 1. 2021 (<https://www.state.gov/u-s-relations-with-bolivia/>, 5. 3. 2021).

USTR (2014). *United States and Brazil Reach Agreement to End WTO Cotton Dispute*. 10. 1. 2014 (<https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2014/October/United-States-and-Brazil-Reach-Agreement-to-End-WTO-Cotton-Dispute>, 17. 4. 2021).

USTR (2020). *United States and Brazil Update Agreement on Trade and Economic Cooperation with New Protocol on Trade Rules and Transparency*. 19. 10. 2020 (<https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press->

releases/2020/october/united-states-and-brazil-update-agreement-trade-and-economic-cooperation-new-protocol-trade-rules, 5. 3. 2021).

Veronese, Eduardo R. (2015). The Brazil Haiti Economic and Social Cooperation after the 2010 Earthquake: Challenges and Proposals to Improve Development and Financial Inclusion. *The International Lawyer* 49 (1), s. 93–104.

Walt, Stephen M. (2009). Alliances in a unipolar World. *World Politics* 61 (1), s. 86–120.

WTO (2014). *DS267: United States – Subsidies on Upland Cotton*. 16. 10. 2014 (https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds267_e.htm, 7. 4. 2021).

WTO [nedatováno]. *The process — Stages in a typical WTO dispute settlement case*.

(https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/disp_settlement_cbt_e/c6s2p1_e.htm. 12. 4. 2021).

Yadav, Suhasini (2018). Ethanol Production And Trade: The Positions of Brazil and the US. *World Affairs* 22 (2), s. 74–83.

Resumé

This bachelor thesis deals with the development and transformation of US-Brazilian relations. After the end of the bipolar conflict (the Cold War) international politics ceased to be largely influenced by the dynamics of bipolar confrontation. This has helped the non-Western regional powers to strengthen their position at the world level. And so they began to interact with the United States, as the world's major power. One of these regional powers was Brazil, a member of the BRICS, which in addition to Brazil also includes Russia, India, China and South Africa. These countries are described as the fastest growing economies, which combine global cooperation with each other and regional competition.

The United States cooperates with Brazil in a number of areas - for example, biofuels, defense, security, trade, technology, space exploration, the environment, education, etc. Given that Brazil and the United States cooperates in a number of areas, I have decided to focus on trade and security. The aim of this bachelor thesis is to explain how the mutual relations between Brazil and the USA in the field of trade and security are developing in the years 1991 to 2020.

For example, I focused on the American and Brazilian views on the creation of the American Free Trade Area, American-Brazilian cooperation in Haiti within the framework of the UN MINUSTAH mission, or the American-Brazilian fight against terrorism. However, there were (and still are), disputes between Brazil and the United States, for example the cotton dispute or the American and Brazilian views on nuclear weapons etc. But despite some disputes, both countries are strong partners.